

1. Čtení: 1. Korintským 1,18-25

2. Čtení: Jan 18,12-27

Kázání

Annáš a Kaifáš jsou rozhodující postavy Velkého pátku. Pod jejich taktovkou v tento den všechno hraje tak, jak oni chtějí. Zadržovaný a spoutaný Ježíš musí na výslech k jednomu, pak ke druhému a společně ho vydají Pontiu Pilátovi a i jej nakonec přimějí, aby konal podle jejich vůle. A přece lidská vůle nemůže změnit a přepsat vůli Boží.

V biblickém vyprávění je Annáš i Kaifáš titulován jako velekněz. Ve skutečnosti Annáš býval veleknězem dříve – v době Ježíšova dětství a dospívání (v letech 6-15 n.l.), velekněžský úřad po něm přebírali postupně jeho synové a také zeť jménem Kaifáš, který úřadoval dlouhých 18 roků a také v roce Ježíšovy smrti.

Co vlastně znamenalo být veleknězem? Předně to byla jakási manažerská pozice, velekněz řídil všechny věci v Jeruzalémském chrámu – kněžskou službu, chrámové strážce, finance a pokladnu. Sám velekněz sloužil v chrámu jednou v roce při bohoslužbě na den smíření. Celý týden se na tuto bohoslužbu připravoval a v den smíření prováděl speciální obřad, při kterém jedinkrát do roka bylo vysloveno Boží svaté jméno a národ Izrael přijímal od Boha odpuštění svých hříchů. A pak tu byla ještě role politická – velekněz předsedal židovskému parlamentu (tzv. synedriu), komunikoval s římskými mocnáři a měl za úkol spolupracovat a harmonizovat záležitosti tak, aby pokud možno byli spokojeni jak vládnoucí Římané, tak ovládaní Židé. Velekněze jmenoval římský místodržitel.

Annáš by správně ani veleknězem být neměl, poněvadž nebyl příslušníkem předepsaného kněžského rodu. Za to měl jinou kvalitu: Dobře si rozuměl s Římany, nejspíš proto jej a po něm jeho nejbližší příbuzné do této funkce jmenovali. A tímto způsobem si Annáš zachoval dlouhá desetiletí moc a vliv v Izraeli.

Zatčený Ježíš se tudíž ocitl právě u Annáše, velekněze ve výslužbě, jak jsme četli v evangeliu: *Vojáci s důstojníkem a židovská stráž se zmocnili Ježíše a spoutali ho. Přivedli ho nejprve k Annášovi; byl totiž tchánem Kaifáše, který byl toho roku veleknězem. (J 18,12-13)*

A byla noc. Ježíše polapili tichoučce a nenápadně uprostřed zahrady. Učedníci zůstali ušetřeni. A přestože Petr neváhal během zatýkání tasit meč a jednoho z nevídaných příchodících ošklivě poranil, vše se zase rychle utišilo a zatčen kupodivu nebyl nikdo jiný než Ježíš. Bez hluku, bez křiku, hladce, tajně. Od této chvíle byl Ježíš přinucen jít sám, odděleně od svých nejbližších. Místo družiny milovaných učedníků jej obklopili strážci, kteří s ním neměli a ani nechtěli mít nic společného.

Ve skutečnosti však Ježíš k veleknězi nešel tak docela sám. Někdo ho pořád ještě následoval. Evangelista Jan vypráví, že byli hned dva takoví: *Za Ježíšem šel Šimon Petr a jiný učedník. Ten učedník byl znám veleknězi a vešel s Ježíšem do nádvoří veleknězova domu. Petr zůstal venku před vraty. Ten druhý učedník, který byl znám veleknězi, vyšel, promluvil s vrátnou a zavedl Petra dovnitř.*

Šli tedy s Ježíšem ještě dva, bez pout a bez nucení, šli dobrovolně. Ale nebýt toho bezejmenného, Šimon, přezdíváný Petr, by se moc daleko nedostal. Zůstal by před zavřenými vraty. Za to onen nejmenovaný učedník měl cestu volnou, byl totiž Annášův známý. Nikdo se nedivil, že vstupuje uprostřed noci do veleknězova domu. Dokonce se píše, že tam vešel společně se spoutaným Ježíšem. Vypadá to, že ho místní znali a kromě toho taky věděli, že se s Ježíšem přátelí. A když tam mohl být jeden takový člověk, proč by nemohl přijít a dívat se ještě další? Tak se i Petr ocitl uvnitř domu.

Tu řekla služka vrátná Petrovi: "Nepatříš i ty k učedníkům toho člověka?" Jednoho takového už tu máme, a co ty? Taky jsi z jeho družiny? Pro Petra to asi byla ožehavá otázka. Vrata za jeho zády už byla zavřená, kolem ohně na dvoře stáli chlapi, co před chvílí Ježíše zatýkali. Šimon Petr začal být trochu nesvůj. Pověz nám, i ty patříš k Ježíšovi?

Kdo ví, jaké důsledky by mohlo mít souhlasné přikývnutí? Co když ho pak vykážou ven? Anebo co když ho spoutají a postaví vedle vyslychaného? Petr se rozhodl a zavrtěl hlavou na znamení nesouhlasu: Kdepak, já k Ježíšovi nepatřím. A takto postával u ohně, ohříval se a koukal, co se dále bude dít. Kdo ví? Možná by to celé dopadlo stejně i v případě, že by odpověděl: ano, já jsem Ježíšův učedník. Však ještě bude příležitost jít s pravdou ven.

Ale už se také objevil Annáš a dal se do nerovného rozhovoru se zajatcem. Velekněz se dotazoval Ježíše na jeho učedníky a na jeho učení. Ježíš mu řekl: "Já jsem mluvil k světu veřejně. Vždycky jsem učil v synagóze a v chrámě, kde se shromažďují všichni židé, a nic jsem neříkal tajně. Proč se mě ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem říkal. Ti přece vědí, co jsem řekl."

Nejmocnější muž mezi Židy potřebuje vědět v zásadě dvě věci: jednak kdo a kolik lidí zhruba se k Ježíšovi hlásí, proto se dotazoval na učedníky. A za druhé bylo třeba zjistit, o co Ježíšovi vlastně jde, kam má namířeno, proto se dotazoval na jeho učení. Ježíš ovšem na nerovný rozhovor, na výsledky vůbec nepřistoupil. Kristus své přátele nechtěl prásknout a poškodit. Už při zatýkání v Getsemane žádal, aby zůstali ušetřeni pout, a dosáhl toho. (viz J 18,8) Můžeme v tom zaslechnout svědectví a ujištění, že náš Pán pracoval ve prospěch svých bratří a sester také v této zlé hodině.

Ono vlastně s těmi počty učedníků to dodnes je poměrně složité. Co znamenají čísla ve statistikách sčítání lidu? Kristus si nikdy nevedl záznamy o tom, kdo se k němu hlásí a kdo zase ne. Jeho odpověď zahrnuje opravdu mnohé: *Vždycky jsem učil v synagóze a v chrámě, kde se shromažďují všichni židé.* Jinými slovy, kdo by dokázal vysledovat a spočítat, koho Ježíšova slova oslovila a ovlivnila? Žádná zvláštní vyčleněná skupina, žádná speciální, kontrolovaná organizace, žádné tajné plány. *Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem říkal.* A po pravdě řečeno, Annáš měl, kde se ptát, měl přece známé mezi Ježíšovými učedníky. A když bylo mrtvé Ježíšovo tělo ukládáno do hrobu, obstarávali jeho pohřeb hned dva vysoce postavení Židé, Josef z Arimatie a Nikodém, (viz Jan 19,38-42). Dost možná i tito dva se s veleknězem znali.

Jaký kontrast, mocný funkcionář, představitel Izraele, mluvil za zavřenými dveřmi, v tichu noci záludně vyslychal spoutaného a již předem odsouzeného člověka. Zatímco Ježíš mluvil za bílého dne, tak aby to každý mohl zaslechnout, bude-li chtít poslouchat. Pravdivá slova a pravdivé skutky se nemusejí skrývat. Boží hlas skrze Ježíše zní do světa jasně, zřetelně, srozumitelně a veřejně.

Po těch slovech jeden ze strážců, který stál poblíž, udeřil Ježíše do obličeje a řekl: "Tak se odpovídá veleknězi?" Ježíš mu odpověděl: "Řekl-li jsem něco špatného, prokaž, že je to špatné. Jestliže to bylo správné, proč mě biješ?" Byl to nerovný rozhovor. Za slovem, které tazatel nechtěl slyšet, následovala rána. Kde je spravedlnost? Kam se poděla lidská důstojnost? *Prokaž, že jsem řekl něco špatného.* Tento soud se nesnažil rozlišit špatné a správné, nehledal ani spravedlnost, ani pravdu. Soudce si vystačil bez důkazů a beze svědků, a to i přes to, že obžalovaný o ně výslovně požádal.

Annáš jej tedy poslal spoutaného veleknězi Kaifášovi. Byl to ten Kaifáš, který poradil židům, že je lépe, aby jeden člověk zemřel za lid. Annáš, velekněz ve výslužbě, podrobil Ježíše výslechu a konečně přichází na řadu řádný velekněz. Ovšem Kaifáš už dříve vymyslel řešení. Rozhodl se, že

zachrání Židovstvo před Římany a řešení spočívalo v tom, že se šikovně a docela nenápadně odstraní jeden člověk, jedna riziková osoba.

V čem byl Ježíš tak rizikový? V 11. kapitole Janova evangelia čteme: *Velebněží a farizeové svolali radu a řekli: Ten člověk činí mnohá znamení. Když proti němu nezakročíme, všichni v něj uvěří, a přijdou Římané a zničí nám toto svaté místo i národ (v. 47-48).* Ano, ten člověk je jevil nebezpečný, neuznával a nebral dost vážně základy, na nichž spočívalo Římské impérium. On uznával toliko Boží základy, odpuštění a službu milosrdenství a na nich stavěl lidskou společnost. A k tomu ještě činil přesvědčivá znamení, nadchl a oslovil mnohé.

Ale jak už bylo řečeno na začátku, velekněz měl za úkol harmonizovat ke spokojenosti podmaněných Židů a zvláště ke spokojenosti vládnoucích Římanů. Ježíš a jeho učení se dost dobře nedalo harmonizovat a vměstnat do mantinelů římské totalitní a zkorumpované moci. A tak Kaifáš přišel na řešení – lepší bude, když jeden zemře. Co myslíte, dalo by se najít a poradit veleknězi ještě nějaké jiné řešení?

Šimon Petr stál ještě u ohně a zahřívál se. Řekli mu: "Nejsi i ty z jeho učedníků?" On to zapřel: "Nejsem." Jeden z veleknězových sluhů, příbuzný toho, jemuž Petr utal ucho, řekl: "Cožpak jsem tě s ním neviděl v zahradě?" Petr opět zapřel a vtom zakokrhál kohout.

Petr a ještě jeden učedník odvážně následovali Ježíše. Ostatní učedníci to, neznámo proč, zabalili. Možná nechtěli podstupovat tak velké riziko, bylo by to pochopitelné. Petr do toho šel po hlavě, nicméně v obtížné a vypjaté chvíli zakolísal. Mohl by se k Ježíšovi hrdinně přihlásit. Mohl se čestně postavit po bok druhému učedníkovi, který tam přece byl s ním. Nakonec mu vlastně ani téměř nic jiného nezbyvalo, jeho totožnost byla dosvědčena očitým svědkem. *Cožpak jsem tě neviděl v zahradě společně s Ježíšem?* Ano, kdo by si ho v té noční chvíli nevšiml, vždyť jednomu ze strážců poranil mečem hlavu. Byl připraven bojovat, byl připraven v boji třeba i zemřít, padnout jako hrdina.

Jenže jeho mistr zvolil jinou cestu. A Petr, jestliže chtěl mistra následovat, musel se naučit něčemu novému, možná ještě obtížnějšímu. Petr měl zahodit své zbraně, měl jít s holýma rukama a otevřeně se přihlásit uprostřed Annášova domu k člověku a k učení, které velekněžská autorita právě odsoudila. Upřímně řečeno, já se Petrovi nedivím. Byl by to sice na jednu stranu obdivuhodný čin, na druhou stranu se to může zdát jako poněkud nerozumné. Ano, je to vlastně docela bláznivé, aby se Petr přiznával těm, kdo zatkli jeho mistra, nebo ne?

Apoštol Pavel mluvil a psal o tom, že zvěst o Ježíšově popravě je zvěst bláznovská. *Protože svět svou moudrostí nepoznal Boha v jeho moudrém díle, zalíbilo se Bohu spasit ty, kdo věří, bláznovskou zvěstí.* (1. Kor 1,21) Ano, je bláznivé očekávat Boží neviditelnou moc, která zachraňuje před viditelnou a hmatatelnou přesilou lidí. A přece právě touto bláznivou cestou se Ježíš v pravé chvíli vydal. Učedníci se této cestě teprve učili. Ještě ji neznali a ještě ji nechápali. Ale později v pravou chvíli se vydali toutéž cestou jako jejich mistr.

Kéž bychom rozeznali, kdy je čas k akci, čas urputného a usilovného boje a kdy je čas zastavení a očekávání Boží záchranné moci. Slovo o kříži, Ježíšova cesta na Golgotu je bláznovstvím, ale zároveň je mocí Boží. (srov. 1. Kor 1,18.25) Ať si Annáš, Kaifáš i Pontius Pilát myslí, co chtějí. Boží moc Boží rozumnost převyšuje moc a rozumnost lidí.

3. čtení: Lukáš 22,44-49